

[Pradžia](#) > ... > [Nagrinėjimas Teisme](#) > [Civilinės Bylos](#) > [Įrodymų Rinkimas](#) > [Netherlands](#)

Įrodymų rinkimas

 Nyderlandai

Turinį pateikė

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Įrodinėjimo pareiga

Nyderlandų proceso teisė grindžiama principu, kad „tas, kas teigia fakto buvimą, turi jį įrodyti“. Kitaip tariant, šalis, kuri teisiniais tikslais remiasi savo nurodomais faktais arba teisėmis, turi prievolę tuos faktus arba teises įrodyti. Tačiau įrodinėjimo pareiga gali būti perkelta dėl konkrečios teisės normos arba pagrįstumo ir sąžiningumo principų.

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Civilinio proceso kodekse (nyd. *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) nustatytos įstatyminės įrodymų rinkimo taisyklės taikomos šaukimu pradedamuose procesuose ir pareiškimu pradedamuose procesuose, nebent to negalima daryti dėl bylos pobūdžio. Jos nėra privalomos procese dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir taip pat nėra automatiškai taikomos arbitražo bylose. Tačiau arbitražo bylose šalys gali susitarti tas taisykles taikyti.

Įstatymines įrodymų rinkimo taisykles galima rasti Civilinio proceso kodekso 149–207 straipsniuose.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Faktus, kurių buvimą teigia viena iš šalių, o kita šalis (pakankamai) nenuginčija, teismas laiko įrodytais. Tačiau išimtis taikoma tais atvejais, kai vadovaujantis šia taisykle kiltų teisiniai padariniai, kurių šalys neturi teisės savanoriškai sukelti. Tuo atveju teismas gali reikalauti pateikti įrodymus.

Nereikia įrodinėti faktų ar aplinkybių, kurie laikomi visuotinai žinomais, ar visuotinai suvokiamų dėsnių. Šiais faktais ar aplinkybėmis teismas gali remtis neatsižvelgdamas į tai, ar šalys nurodo jų buvimą. Faktai ar aplinkybės, kurie laikomi visuotinai žinomais, reiškia faktus arba aplinkybes, kuriuos bet kuris normalus asmuo žino arba gali žinoti. Bendrosios patirties taisyklės – kiekvieno Nyderlandų visuomenės piliečio turimos žinios ir patirtis. Taip pat nereikia įrodinėti faktų, apie kuriuos pats teismas sužino proceso metu (teismo bylos nagrinėjimo faktų).

Kartais teisės aktuose būna nustatyta prezumpcija. Tam tikri faktai arba aplinkybės laikomi tokiais tikėtiniais, kad juos nurodanti šalis neprivalo jų (papildomai) įrodyti. Teismas visuotinai suvokiamais dėsniais taip pat gali remtis siekdamas padaryti prezumpciją, grindžiamą tam tikrais jam nurodytais faktais. Tuo atveju priešinga šalis neturi galimybės tą prezumpciją nugincyti. Taip pat esama keletu specialių atvejų. Du pavyzdžiai: pagal kelių eismo teisę, jeigu motorinės transporto priemonės valdytojas partrenkia dviratininką arba pėsčiąjį, jis turi atlyginti už sužalojimą, nebent galima įrodyti, kad avarija įvyko dėl *force majeure*. Kitas pavyzdys būtų atvejis, kai darbuotojas reikalauja kompensacijos už patirtą sužalojimą darbe. Tuo atveju darbdavys privalės atlyginti darbuotojui už tokį sužalojimą, nebent galima pateikti įrodymus, kad reikiamo rūpestingumo buvo laikomasi be trūkumų arba kad darbuotojas susižalojo dėl savo tyčinių veiksmų arba tyčinių neatsargių veiksmų.

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų juo pagrįsti savo sprendimą?

Teismas turi teisę laisvai vertinti gautus įrodymus, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Ši išimtis susijusi su taisyklėmis dėl nenuginčijamos įrodymų įrodomosios vertės. Nenuginčijamų įrodymų atveju teismas privalo tam tikrų formų įrodymus pripažinti tikrais arba bent jau pripažinti jų vertę. Tačiau ir tai galima nugincyti.

Teismai savo sprendimus gali grįsti tik faktais, kurie yra įrodyti tinkamai taikant įrodymų rinkimo taisykles.

2 Įrodymų rinkimas

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Tam tikrais atvejais (atliekant apskaitos dokumentų apžiūrą, liudytojams duodant parodymus), vienos iš šalių prašymu teismas pareigą pateikti įrodymus perkelia kitai šaliai. Teismas gali tai daryti savo iniciatyva.

Panašiai vienos iš šalių prašymu arba paties teismo iniciatyva teismas gali nurodyti pateikti eksperto išvadą arba nurodyti apsilankyti patalpose ar jas patikrinti. Ekspertą skiria teismas, ekspertas atsiskaito teismui, patalpose lankosi teismo atstovai. Kai ekspertas rengia išvadą, šalis privalo jam padėti.

Šalis turi teisę pareikšti savo požiūrį ir pateikti prašymus tiek eksperto išvados rengimo atveju, tiek apsilankymo patalpose atveju.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Šalis, kuriai teismas leidžia pateikti įrodymus arba kuriai tenka prievolė įrodyti, privalo pateikti savo nurodomų faktų ir (arba) aplinkybių įrodymus. Priešinga šalis gali visada pateikti priešingus įrodymus, jeigu tai nedraudžiama pagal teisės aktus.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Teismas įrodymų nepriima, jeigu šie įrodymai yra nesusiję su byla, nėra pakankamai konkretūs (pernelyg neapibrėžti), yra pateikti ne laiku (per vėlai) arba yra nerimti. Pateiktų įrodymų negalima nepaisyti dėl preziumuojamo jų rezultato.

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Nyderlanduose taikoma laisvo įrodymų pateikimo taisyklė, t. y. iš esmės įrodymus galima pateikti bet kuria tinkama forma, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Teisės aktuose taip pat išdėstytas nebaigtinis įrodinėjimo priemonių sąrašas:

- dokumentai ir teismų sprendimai;
- apskaitos dokumentų, įrašų ir kitų dokumentų apžiūros;
- liudytojų parodymai;
- oficialios arba žodinės ekspertų išvados ir
- patalpų patikrinimai ir apsilankymai jose.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Liudytojų parodymai turi būti leidžiami pagal teisės aktus ir pateikiami vienos iš šalių prašymu, arba teismas savo iniciatyva šią pareigą skiria vienai iš šalių. Šalis taip pat gali duoti parodymus kaip liudytojai (žr. toliau išdėstytą 3 punktą). Tais atvejais, kai liudytojas turi duoti parodymus, liudytojus šaukia šalis.

Liudytojai įrodymus pateikia liudytojo parodymų forma. Parodymai teismo posėdyje priimami žodžiu. Liudytojo parodymais kaip įrodymais leidžiama remtis tik tuo atveju, jeigu jie susiję su faktais, apie kuriuos liudytojas žino asmeniškai. Šaliai, kuri prašo leidimo pateikti liudytojo parodymus, leidžiama tai daryti, jeigu įrodinėjami faktai yra ginčijami ir gali padėti išspręsti bylą.

Vienos iš šalių prašymu arba teismo iniciatyva ekspertai gali pateikti rašytines arba žodines išvadas (Civilinio proceso kodekso 194 straipsnis). Jeigu teikiama rašytinė išvada, teismas nustato jos pateikimo terminą. Jeigu teikiama žodinė išvada, ekspertas duoda parodymus nustatytą teismo bylos nagrinėjimo dieną.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Įrodymai skirstomi į nenuginčijamus ir nuginčijamus. Nenuginčijamų įrodymų atveju teismas privalo įrodymų turinį priimti kaip tikrą arba pripažinti tos įrodymų formos įrodomąją galią, kaip nustatyta teisės aktuose. Net ir nenuginčijamų įrodymų atveju galima pateikti priešingus įrodymus, nebent tai draudžiama teisės aktais. Nenuginčijamų įrodymų pavyzdžiai yra autentiški dokumentai ir baudžiamųjų teismų sprendimai. Teismas turi teisę laisvai nustatyti nuginčijamų įrodymų įrodomąją vertę.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Tam tikromis aplinkybėmis dokumentas laikomas visišku įrodymu. Tam tikromis aplinkybėmis dokumentas taip pat yra būtinas, kad įsigaliotų konkreči teisė. Pavyzdys galėtų būti ikivedybinė sutartis arba testamentas. Notaro parengtos ikivedybinės sutarties arba testamentavimo buvimas įrodomas pateikiant notarinį aktą. Testamentavimo priedas taip pat gali būti įrodymas. Testamentavimo priedas yra ranka rašytas ir pasirašytas dokumentas su nurodyta data, kuriame išdėstomi testatoriaus pageidavimai. Šie pageidavimai gali būti susiję, *inter alia*, su drabužių, papuošalų ir nurodytų namų apyvokos daiktų bei nurodytų knygų palikimu pagal testamentą. Testamentavimo priedas neprivalo būti patvirtintas notarinio aktu.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Pagrindinis principas – bet kas, pagal teisės aktus pašauktas duoti parodymus, privalo tai daryti. Taikoma pareiga atvykti į teisminį bylos nagrinėjimą ir duoti teisingus parodymus.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Tam tikromis aplinkybėmis asmuo gali būti atleistas nuo pareigos duoti parodymus.

Asmenys, palaikantys glaudžius asmeninius santykius su viena iš šalių, gali prašyti atleisti nuo pareigos duoti parodymus. Tai yra šalies sutuoktiniai ir buvę sutuoktiniai arba registruotieji partneriai ir buvę registruotieji partneriai, kraujo ryšiais ar santuoka susiję šalies giminaičiai arba tų asmenų sutuoktiniai ar registruotieji partneriai iki antrosios eilės imtinai – pvz., tėvai, vaikai, seneliai, anūakai, broliai ir seserys.

Liudytojai taip pat gali prašyti taikyti išimtį atsakydami į konkrečius klausimus, jeigu dėl atsakymo liudytojui arba jo kraujo ar santuokos ryšiais susijusiam aukštutinės arba žemutinės tiesiosios linijos arba šoninės linijos antrosios ar trečiosios eilės giminaičiui arba to asmens sutuoktiniui, buvusiam sutuoktiniui arba registruotajam partneriui ar buvusiam registruotajam partneriui kiltų baudžiamojo persekiojimo rizika (Civilinio proceso kodekso 165 straipsnio 3 dalis).

Išimtis taip pat taikoma funkcinio pagrindu. Ji taikoma asmenims, kurie dėl privilegijuotų santykių, susiklosčiusių verčiantis jų profesija, dirbant tam tikrą darbą ar dėl kito statuso (pvz., dvasininkai, gydytojai, advokatai ir notariai) privalo laikytis konfidencialumo.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Jeigu liudytojui registruotu laišku buvo išsiųstas šaukimas atvykti į teisminį bylos nagrinėjimą ir jis neatvyksta, teismas atitinkamos šalies prašymu gali nustatyti dieną, kurią liudytojas gali būti pašauktas teismo antstolio įteikiamu šaukimu. Jeigu liudytojas vis tiek neatvyksta, teismas gali nurodyti policijai jį atvedinti. Jeigu liudytojas atvyksta, tačiau atsisako duoti parodymus, atitinkama šalis gali prašyti teismo jį sulaikyti už nepagarbą teismui. Tada prašymą pateikusi šalis turi sumokėti liudytojo sulaikymo išlaidas. Teismas sulaikymą skiria tik tuo atveju, jeigu jis mano, kad tai yra pagrįsta siekiant nustatyti tiesą.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Iš esmės parodymus privalo duoti kiekvienas asmuo, išskyrus tuos, kurie turi teisę naudotis išimtimi (žr. 2.9 punktą).

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalys apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Liudytojus išklauso ir apklausia teismas. Šalys ir jų advokatai taip pat gali pateikti liudytojams klausimų. Teismas savo iniciatyva arba vienos iš šalių prašymu gali suvesti liudytojus į akistatą tarpusavyje ir su šalimis. Po to, kai liudytojas duoda parodymus, teismas gali pateikti šalims klausimų, o šalys gali pateikti klausimų viena kitai.

Nyderlandų įrodymų rinkimo taisyklėse nėra konkrečių nuostatų dėl vaizdo konferencijų. Pagal Nyderlandų teisę taikyti šią procedūrą nedraudžiama, praktinių sunkumų surengti vaizdo konferenciją taip pat nėra. Šį klausimą sprendžia teismas.

3 Įrodymų vertinimas

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Neteisėti įrodymai gali būti skirstomi į neteisėtai gautus įrodymus ir neteisėtai naudojamus įrodymus. Jeigu įrodymai buvo gauti neteisėtai, tai nereiškia, kad juos naudoti visada neteisėta. Teismas visada turi diskreciją spręsti, ar įrodymai turėtų būti laikomi neteisėtais.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Šalys gali būti išklaustos kaip bylos šalys, tačiau tada jų padaryti pareiškimai nelaikomi įrodymais, palankiais šaliai, kuri apklausama kaip liudytojas, nebent parodymais siekiama patikslinti kitus netinkamus įrodymus (Civilinio proceso kodekso 164 straipsnio 2 dalis).

■ Paskutinis naujinimas: 10/05/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.